

ע"פ 35673/02/17 - מוחמד עווד נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

19 יולי 2017

ע"פ 35673-02-17

לפני: כב' השופט יעקב שפסר, סג"נ, אב"ד

כב' השופטת זהבה בוסתן

כב' השופטת דנה מרשק מרום

מוחמד עווד (אסיר)

המערער:

נגד

מדינת ישראל

המשיבה:

פסק דין

1. המערער הגיש ערעור כנגד הכרעת הדין (מיום 1.6.16) וגזר הדין (מיום 5.1.17) שניתנו בבית משפט השלום בראשון לציון בת"פ 53918-03-15, שם הורשע בעבירות של מתן שוחד לפי סעיף 291 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 [להלן: "חוק העונשין"] והצעת שוחד לפי סעיף 291 וסעיף 291(ב) לחוק העונשין, והוא נדון ל-30 חודשי מאסר בפועל, 9 חודשי מאסר על תנאי בתנאים המפורטים בגזר הדין וקנס בסך 10,000 ₪.

2. נציין, כי המערער ובא-כוחו קיבלו את המלצותינו וחזרו בהם מהערעור כלפי הכרעת הדין, כך שפסק דין זה מתייחס לערעור על גזר הדין בלבד.

3. המערער, עורך דין במקצועו, ייצג במועדים הרלבנטיים לכתב-האישום מספר רוכלים שפעלו בחצר כנסיית הקבר בירושלים. לאחר שננקטו צעדים כנגד הלקוחות על-ידי משטרת ישראל ומחלקת הפיקוח בעיריית ירושלים, ביקש המערער ממנהל מחלקת הפיקוח העירוני [להלן: "דיין"] לשוחח עימו ב"ארבע עיניים" בנוגע ללקוחות. דיין שיתף את היועץ המשפטי של העירייה ואת המשטרה בדבר הפגישה, ומנקודה זו ואילך כל פגישותיו עם המערער תועדו ולוו על-ידי המשטרה. ביום 9.7.14 הגיע המערער לפגישה עם דיין, השניים שוחחו, אז ביקש המערער לשוחח עם דיין מחוץ למשרדו, והציע לו במעמד זה סך של 1,500 - 2,000 דולר כדי שלקוחותיו יוכלו לחזור ולעבוד בכנסיית הקבר למחרת היום. דיין הבהיר כי אינו מוכן להסתכן עבור סכום כזה, והמערער הגדיל את ההצעה ל - 4,000-5,000 דולר. התקיימה פגישה נוספת, לבקשת המערער, במהלכה הציע המערער לדיין 10,000 ₪ תמורת עזרתו אם תתקבל החלטה המאפשרת ללקוחותיו לחזור ולעבוד בכנסיית הקבר, וסכום נוסף של 5,000 ₪ שיועבר לאחר קבלת האישור הרשמי והחזרת ציוד מוחרם. בהמשך, המערער העלה את הסכום ל - 20,000 ₪. עוד באותו הערב נפגשו המערער ודיין בקניון, והמערער מסר לו בחדר המדרגות סכום של 3,000 דולר. ביום 27.7.14 דיין יצר קשר עם המערער בתיאום עם המשטרה, ומסר לו שעניין הציוד המוחרם סודר.

עוד הורשע המערער בכך, שביקש מדיין לדאוג לרישום רשיון עסק על שמו של אדם מסויים והציע לו לתת 5,000 דולר תמורת עזרתו.

גזר-הדין נושא הערעור

4. בית משפט קמא, בגזר דין מפורט ויסודי, התייחס לעובדות שני האישומים בהם הורשע המערער.

חרף התנגדות המאשימה, בית משפט קמא הפנה את המערער לקבלת תסקיר מאת שירות המבחן, ובגזר דינו פירט את עיקריו. מהאמור בגזר הדין עולה כי המערער הינו בן 46, רווק ללא ילדים, אשר עוסק בעריכת דין כעצמאי מזה כ-8 שנים. המערער לקח אחריות על ביצוע העבירות בהן הורשע ומסר כי פעל מתוך צורך לקדם אינטרסים של לקוחותיו ורצון להראות הצלחה ומסוגלות אישית ומקצועית. שירות המבחן התרשם באופן כללי מאדם בעל מערכת ערכים נורמטיבית ושאיפה לנהל אורח חיים תקין בדרך כלל, כשנראה שההליך הפלילי היווה גורם מחדד גבולות. עוד התרשם השירות מנזקקות המערער ויכולתו להיעזר בהתערבות טיפולית במסגרת קבוצה טיפולית ייעודית, תוך שצוין כי המערער הביע נכונות להשתלב בהליך טיפולי. על רקע האמור, המליץ השירות להעמיד את המערער בצו מבחן למשך שנה, להימנע מהטלת מאסר בפועל ולהסתפק בענישה שיקומית בדמות מאסר בעבודות שירות לצד ענישה הרתעתית בדמות מאסר על תנאי וחתימה על התחייבות.

בית משפט קמא פירט עוד את הראיות לעונש מטעם ההגנה, כאשר עדות חסויה העידה על כך שהמערער גילה אזרחות למופת בתחום מניעת פעילות טרור; עד נוסף מטעם ההגנה (עורך דין ראיס אבו סייף), תיאר את התקופה הקשה שחוה המערער והבושה שחש כלפי מכריו, כשהמערער לא הרויח דבר ממעשיו אלא פגע בעצמו בעת שבחר להקריב עצמו למען אחרים.

בהמשך פירט בית משפט קמא את הערכים המוגנים בהם פגע המערער, הרחיב באשר לנסיבות ביצוע העבירות והתייחס לפסיקה של בית משפט העליון ופסיקה נוהגת. לעניין זה בית משפט קמא קבע כי: **"ב"כ המאשימה הציג מתחם שבין 24 חודשי מאסר לבין 48 חודשים, ונדמה כי מתחם זה הינו מהרהורי לב מנטייה של המאשימה. איני מוצא לקבוע מתחם שונה אך לדעתי הרף התחתון של המתחם שהציג התובע גבוה במידה מסוימת"** (עמ' 332, ש' 4-1).

בית משפט קמא התייחס לכך שהוא אמנם הפנה את המערער לממונה על עבודות השירות אך הדגיש כי הוא שב והבהיר למערער שאל לו לפתח ציפיות באשר לגזר הדין בסופו של יום.

בית משפט קמא דחה את כל הטענות שנשמעו בהקשר של הגנה מן הצדק ו/או סטייה מהמתחם מטעמי שיקום והדגיש כי הוא מוצא חומרה יתרה במעשיו של המערער שכן **"...ככל שעורך דין, משחית השירות הציבורי באמצעות שוחד, משמע מיטוט המערכת הציבורית"** (עמ' 330, ש' 29-30).

לאחר ששקל את כל השיקולים הטיל בית משפט קמא, כאמור, עונש מאסר בפועל של 30 חודשים לצד רכיבי ענישה נלווים.

5. בית משפט קמא עיכב את עונש ביצוע המאסר על מנת לאפשר מיון מוקדם, והמערער הגיש בקשה נוספת לעיכוב ביצוע מאסר לבית משפט זה - בקשה אשר נדחתה (החלטת כב' השופט יקואל מיום 05/03/17). על החלטה זו הגיש המערער ערעור לבית המשפט העליון (ע"פ 2404/17) ובפסק דין מיום 07/04/17 הערעור נדחה (על ידי כב' השופטת חיות) כך שהמערער החל לרצות את עונשו ביום 23/04/17.

נימוקי הערעור וטענות ב"כ הצדדים

6. המערער לא כפר בעובדות כתב האישום, אלא טען להגנה מן הצדק על רקע הדחה לביצוע העבירות והתנהגות שערורייתית של הרשויות, לפיהן אולץ על ידם לתת שוחד ולהציעו. לטענתו, המשטרה באמצעות קצינים ממחוז ירושלים, והעירייה באמצעות פקידיה - ובמיוחד מנהל הפיקוח העירוני - קשרו קשר נגד מרשיו, לפגוע בפרנסתם. עוד נטען, כי המערער הודח באמצעות קשירת הקשר והקנוניה שרקמו הללו ליתן שוחד, על מנת לסייע למרשיו, וזאת לאחר שגררו אותו להבין כי רק באמצעות השוחד יעלה בידו לסייע ללקוחותיו. כאמור, המערער אמנם חזר בו מהערעור כלפי הכרעת הדין אך ביקש כי נשקול טענות אלו גם לעניין הערעור על גזר-הדין, כשלגישתו יש לסטות ממתחם העונש ההולם משיקולי צדק והגנה מן הצדק.

7. עוד טען המערער כי בית משפט קמא טעה כשדחה את המלצת שירות המבחן ולא שקל באופן רציני את הסיכוי הממשי של המערער לשיקום באופן שמחייב סטייה מהמתחם. כן התעלם בית משפט קמא מהעד עבר פלילי של המערער, מנסיבותיו האישיות וכן לא שקל את האמור בחלק החסוי בפרוטוקול.

8. לגישת ב"כ המערער, בית משפט קמא התעלם מכל הפסיקה שהוגשה לעיונו על ידי ההגנה וקבע מתחם שגוי אשר סוטה לחומרה גם ברף הנמוך שלו. גם בדיון לפנינו הגיש ב"כ המערער פסיקה של בית המשפט העליון ובתי משפט מחוזיים שונים.

9. ב"כ המשיבה הדגיש כי מדובר בעו"ד שנתן שוחד והציע שוחד, כשלגישת המדינה מדובר בהתנהלות חריגה לעו"ד שלא חזרה על עצמה ב-50 שנה האחרונות. לתמיכה בטענתו הגיש פסק דין בע"פ 57/67 **שמואל גורביץ' נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פד"י כא (1), 401 [1967]. ב"כ המשיבה הדגיש את הפגיעה באמון המוגבר שחש הציבור כלפי עו"ד, אשר מביא איתו את גלימתו לכל מקום בו הוא נמצא, גלימה המייצגת את החוק והצדק. כן טען, כי המחוקק עצמו הביע דעתו בתיקון 103 לחוק העונשין, אשר קבע החמרה בענישה הקבועה לצד עבירת השוחד. על נותן השוחד. לאור הצורך בהרתעה והמסר הברור שהועבר על ידי המחוקק, גזר הדין של בית משפט קמא על כל נימוקיו הוא מתון ומידתי.

דיון והכרעה

10. בית-משפט קמא קבע, בצדק, כי המערער פגע בערכים המוגנים של שמירה על סדרי חברה ושלטון תקינים, על שלטון החוק, על טוהר המידות ותקינות פעולות השירות הציבורי וכן על אמון הציבור בעובדי הציבור. בהתחשב במהות מעשי השוחד והצעת השוחד ובהיקף המתת, אף אנו סבורים, כמו בית-משפט קמא, כי מידת הפגיעה בערכים המוגנים היא חמורה.

11. עוד אנו מקבלים את קביעות בית-משפט קמא באשר למדיניות ענישה ברורה העולה מפסיקת בית- המשפט העליון, ולפיה במשך השנים מועבר מסר ברור בדבר חומרת התופעה והצורך להחמיר בענישה כנגד עובדי ציבור ואחרים שחטאו בשחיתות. החשיבות לענישה קפדנית בתחום זה מתחייבת לא רק מחומרת העבירות והשלכותיהן, אלא גם מן הקושי הטמון, באופן טבעי, בגילויין (ראו לעניין זה: ע"פ 267/13 מדינת ישראל נגד אשכול לוי [23.6.13], בפסקה 13).

על מידת חומרתן של עבירות השוחד ניתן ללמוד גם מעמדת המחוקק, אשר במסגרת תיקון 103 לחוק העונשין משנת 2010, העלה את העונש הקבוע בצד העבירה בה עסקינן מ - 7 שנות מאסר ל - 10 שנות מאסר, וכן את הקנס המירבי שניתן להטיל (ראו גם את דברי ההסבר לתיקון, לפיהם הוא נועד כדי לסייע במאבק בשחיתות באמצעות החמרת הענישה בעבירות השוחד - הצעות חוק 465 מיום 2.12.2009).

12. אנו דוחים את טענותיו של הסניגור המלומד ככל שאלו נוגעות לסטיה ממתחם העונש ההולם מטעמי הגנה מן הצדק או מטעמי שיקום. כמו בית-משפט קמא, לא מצאנו כל בסיס לטענת "הדחה" או התנהלות שערווייתית אחרת של הרשות. בנוסף, המערער לא עבר כל הליך שיקומי או טיפולי המצדיק סטיה מהמתחם, גם אם אנו מאמצים את ההתרשמות כי עד לביצוע העבירה היה אדם מתפקד בעל ערכים נורמטיביים.

13. חרף כל האמור, לאחר שעיינו בפסיקה המפורטת בעמ' 328 - 330 לגזר-הדין, בפסיקה שהוצגה על- ידי ב"כ הצדדים ובפסיקה נוספת, החלטנו לקבל את הערעור ולהקל בעונשו של המערער.

14. בית-משפט קמא צדק בקביעתו כי המדובר במסכת חמורה, במהלכה השתמש המערער בתפקידו כעורך-דין כלפי הרשות, ופגע באמון הציבור על-ידי מי שאמור לשמש כ - OFFICER OF THE COURT. המערער לא בחל מלנהל משא-ומתן חוזר עם איש הרשות ולשנות את הצעותיו הכספיות למען לקוחותיו. גם אם לא הפיק רווח ישיר מהמעשים, הרי שלצורך קביעת המתחם והעונש ההולם, יש לקחת בחשבון כי המערער פעל למען לקוחותיו ובכדי להציג את הישגיו המקצועיים, כמו גם את הסכומים שהציע, ואת מתווה הפעולה המפורט שהציג בפני הרשות באופן המלמד על תכנון מדוקדק של המעשים.

15. על רקע נסיבות אלו, המהוות את הבסיס לקביעת מתחם העונש ההולם, תוך מתן דגש על מעמדו

המיוחד של המערער אשר פעל כעורך-דין מול הרשות, המהווה נסיבה לחומרה, כפי שקבע בית-משפט קמא (בניתוח שהוא מקובל עלינו בעמ' 329 - 330 לגזר-הדין), אנו קובעים כי מתחם העונש ההולם את מעשיו של הנאשם נע בין 18 - 36 חודשי מאסר בפועל. גם אנו, כמו בית-משפט קמא וב"כ הצדדים, לא איתרנו פסקי-דין הדומים בנסיבותיהם לעניינו של המערער, אך עיינו בפסיקה שנסקרה ביסודיות על-ידי בית-משפט קמא, וכן אנו מפנים לפסקי-דין נוספים בשינויים המחוייבים:

ע"פ 8758/15 **כרמל נגד מדינת ישראל** [23.3.16], בו אושר עונש של 18 חודשי מאסר בפועל על קצין מתנדבים במג"ב אשר קיבל מאזרחים שוחד בחמישה מקרים בתמורה להבטחה כי יסגור תיקים פליליים או כי ינפיק אישורי כניסה לישראל;

ע"פ 3071/13 **מלכה נגד מדינת ישראל** [19.6.13], בו נדון עניינו של מערער, אשר שימש מנהל מחלקת רכב וחניונים בעיריית חדרה, והורשע בלקיחת שוחד, הפרת אמונים ומרמה במס הכנסה בחמישה אישומים שונים. בארבעה מתוך חמשת המקרים, נותן השוחד היה סוכן משטרת. בית-משפט קמא קבע מתחם ענישה בין שישה חודשי מאסר לבין 18 חודשי מאסר בפועל לכל עבירה, והטיל עליו עונש כולל של 15 חודשים לצד קנס בסך 50,000 ₪. ערעור שהגיש על חומרת העונש נדחה.

ע"פ 5822/08 **טרייטל נגד מדינת ישראל** [12.3.09], בו נדון עניינו של מי ששימש פקיד במחלקת הגביה במס הכנסה בבאר-שבע, עליו הושת עונש של 18 חודשי מאסר בפועל בגין 6 עבירות של שוחד, תוך שצוין על-ידי בית-המשפט העליון כי בית-המשפט המחוזי נהג במערער בסלחנות.

16. כששוקלים אנו את מלוא נסיבותיו האישיות של המערער, אשר נסקרו בהרחבה בגזר-הדין ובהודעת הערעור, את האמור בתסקיר שירות המבחן, כשאנו רואים בחזרתו מערעור על הכרעת-הדין כחלק מתהליך לקיחת האחריות שלו (כשיוזכר כי בבית-משפט קמא נוהל הליך הוכחות), אנו מקבלים את הערעור ומטילים על הנאשם עונש מאסר בפועל בן 20 חודשים חלף עונש המאסר בפועל שהוטל על המערער בבית-משפט קמא. יתר רכיבי גזר-הדין בת.פ. 53918-03-15 (שלום ראשל"צ) יותרו על כנם.

ניתן היום, כ"ה תמוז תשע"ז, 19
יולי 2017, במעמד הצדדים.

דנה מרשק מרום, שופטת

יעקב שפסר, שופט, סג"נ, אב"ד זהבה בוסתן, שופטת